

Vooruit met de Geit

Verslag Collectieve Systeemanalyse

20 April 2011, Den Bosch

Bart Bremmer (projectleider)
Bram Bos
Reina Ferwerda
Erik Schuiling
Aeola Bruin

LIVESTOCK RESEARCH
WAGENINGEN UR

Voorwoord

Op woensdag 20 april 2011 organiseerde Wageningen UR op het hoofdkantoor van ZLTO in Den Bosch een Collectieve Systeemanalyse (CSA) in het kader van het project *Vooruit met de Geit*. Tijdens deze CSA hebben de deelnemers gezamenlijk nagedacht over de kansen en belemmeringen om te komen tot een integraal duurzame geitenhouderij. Dit rapport is een verslag van de resultaten van deze dag.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding.....	4
1.2	Systeemanalyse	4
1.3	Collectieve Systeemanalyse.....	4
1.4	Verslaglegging.....	4
1.5	Leeswijzer	5
2	Economische levensvatbaarheid	6
2.1	Knelpunten	6
2.2	Kansen.....	6
2.3	Actiepunten waar deelnemers zelf actie op willen ondernemen.....	8
3	Afzet van overtollige geitenlammeren	9
3.1	Knelpunten	9
3.2	Kansen.....	9
4	Maatschappelijke legitimatie	12
4.1	Knelpunten	12
4.2	Kansen.....	14

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De geitenhouderij in Nederland staat onder druk. Door de Q-koorts heeft de geitenhouderij veel negatieve aandacht gekregen en ook discussies rondom zoönosen in het algemeen en schaalvergroting/megastallen leggen steeds meer druk op de geitenhouderij. Daarnaast heeft de sector – meer dan andere veehouderijsectoren – te kampen met stijgende kosten en fluctuerende opbrengsten. Dit alles maakt de toekomst van de geitenhouderij in Nederland onzeker.

In opdracht van het ministerie van EL&I, de provincie Noord-Brabant, SRE Milieudienst en ZLTO start Wageningen UR Livestock Research een onderzoek gericht op het vinden van een alternatieve koers; een koers die leidt tot een integraal duurzame geitenhouderij. Duurzaamheid behelst dan niet alleen dierenwelzijn, diergezondheid en milieu, maar ook bijvoorbeeld een goed rendement voor de geitenhouder.

Om dit te bewerkstelligen zoeken de onderzoekers van Wageningen UR interactie met mensen uit de sector en uit de productieketen. Zij weten niet alleen hoe de sector in elkaar steekt, maar ook wat duurzaamheid voor de geitenhouderij zou kunnen betekenen. Daar komt bij dat zij degenen zijn die de uiteindelijke verduurzaming in de praktijk kunnen brengen.

1.2 Systemanalyse

Voordat aan het daadwerkelijke ontwerpen van deze nieuwe koers kan worden begonnen, wordt eerst een systemanalyse uitgevoerd. Daarin wordt onderzocht wat er speelt in de geitenhouderij, hoe er over duurzaamheid gedacht wordt en wat de kansen en knelpunten zijn om tot een duurzamer systeem te komen. Deze analyse is gestart met het maken van een overzicht van de betrokken stakeholders. Deze zijn door middel van een digitale enquête en enkele face-to-face interviews ondervraagd over hun ideeën van de geitenhouderij en duurzaamheid binnen de sector. De drie belangrijkste thema's die hieruit naar voren kwamen zijn:

- De economische levensvatbaarheid van de sector
- Het probleem van de overtollige geitenlammeren
- De maatschappelijke legitimatie van de sector

1.3 Collectieve Systemanalyse

Deze drie thema's zijn verder uitgediept door middel van een Collectieve Systemanalyse (CSA). Voor deze CSA zijn 19 stakeholders uitgenodigd: mensen die onderdeel uitmaken van de sector, van de productieketen, of die 'van buitenaf' met de sector te maken hebben. Met deze 19 personen zijn de drie thema's uitgebreid besproken. Telkens werd de vraag gesteld welke knelpunten er zijn om iets te veranderen aan het besproken probleem, gevolgd door de vraag welke kansen er liggen om het anders te doen.

In de ochtend is er door middel van deze vragen plenair aandacht besteed aan de economische levensvatbaarheid van de sector. In de middag is de groep gesplitst en zijn in twee parallele sessies de problematiek rondom de overtollige lammeren en de maatschappelijke legitimatie besproken.

1.4 Verslaglegging

In dit verslag worden de uitkomsten gepresenteerd van deze drie sessies. Het gaat om het gezamenlijke perspectief van de deelnemers aan de CSA op de knelpunten en kansen in de geitenhouderij in Nederland; dat betekent niet dat alle beweringen door alle deelnemers (precies) zo gedeeld worden. Geprobeerd is om recht te doen aan het standpunt van alle deelnemers en de juiste nuance in de beweringen aan te brengen.

Hoewel de onderzoekers van Wageningen UR zijdelings hebben deelgenomen aan de discussie, was hun rol tijdens de CSA hoofdzakelijk faciliterend. De beweringen die hier gedaan worden zijn dan ook niet wetenschappelijk onderbouwd en vertegenwoordigen niet het standpunt van Wageningen UR of de mening van de onderzoekers.

Dat maakt de informatie in dit verslag overigens niet minder waardevol. De deelnemers aan de CSA zijn stuk voor stuk praktijkexperts die veel inzicht hebben in de huidige status van de sector en de mogelijkheden voor de toekomst. De data die hier gepresenteerd wordt zal dan ook als belangrijke input dienen voor de eindrapportage van de Systemanalyse Geitenhouderij die binnen enkele weken na het uitkomen van dit verslag, zal verschijnen. Dit eindrapport zal het advies bevatten dat Wageningen UR Livestock Research uitbrengt aan de opdrachtgevers en de geitensector over de mogelijkheden om te komen tot innovatiesprongen in de geitenhouderij.

1.5 Leeswijzer

De resultaten van de CSA zijn per thema gepresenteerd aan de hand van een schema. Dit is hetzelfde schema dat tijdens de sessies gebruikt is en waarop de deelnemers hun kansen en belemmeringen konden plakken. De schema's in dit verslag kunnen gezien worden als samenvattingen van de ingevulde schema's die tijdens de CSA zijn ontstaan. De bijdragen van de deelnemers zijn daarbij geclusterd tot algemenere knelpunten en kansen. Voor elk van deze knelpunten en kansen is een uitgebreide beschrijving opgenomen. Bij het thema economische levensvatbaarheid is er daarnaast een lijstje opgenomen met kansen die de deelnemers het meest waardevol achtten: zij hebben deze gekozen als de kansen waarop zij zelf actie willen ondernemen. Door tijdgebrek zijn er in de middagsessies geen actiepunten geformuleerd.

Voor meer informatie: Bart.Bremmer@WUR.nl 0320-238391

2 Economische levensvatbaarheid

De visuele weergave van de kansen en knelpunten is te vinden op de volgende pagina

2.1 Knelpunten

- Maatschappelijke risico's: Maatschappelijke risico's zorgen dat de legitimiteit van de sector ter discussie komt te staan. Het gaat daarbij niet alleen om de werkelijke risico's, maar ook om de perceptie van de risico's. De discussie rondom Q-koorts is volgens veel deelnemers voor een groot deel gebaseerd op emotie; niet op feiten. Dat maakt het voor de sector echter niet minder ernstig. Onrust in de samenleving en een gebrek aan kennis zorgen ervoor dat overheden ad hoc beleid gaan voeren. Geitenhouders willen echter weten waar ze aan toe zijn en hoe het naar de toekomst toe verder gaat: hoe ver moet een bedrijf bij woonkernen uit de buurt zitten, aan welke eisen moeten stallen voldoen, etc. Niet alleen Q-koorts is in dit verband een belangrijk onderwerp, ook zoönosen in het algemeen – inclusief vormen waar we nu nog geen weet van hebben – en de discussie rondom schaalvergroting en megastallen gaan de geitenhouderij aan.
- Visie & regie: Het ontbreekt in de geitenhouderij aan ketenbrede visie en regie. Er heerst een individualistische houding: veel geitenhouders zijn erg gefocust op hun eigen taken en niet gericht op het gezamenlijke eindproduct en de consument. Veel handelaren en verwerkers voelen zich ook weinig betrokken bij de keten en maken winst door middel van daghandel. Het grootste deel van de partijen is gefocust op de korte termijnbelangen van het eigen bedrijf. Dit betekent dat er op kostprijs geconcurrereerd wordt. Zowel bij de primaire producenten als bij de handelaren en verwerkers ontbreekt een partij die een voortrekkersrol op zich neemt. Naar de consument toe is er geen eenduidige boodschap. Heel specifiek voor de geitenhouderij is dat er veel nieuwe intreders zijn; dit maakt het extra moeilijk om de regie te pakken.
- Lage marges: De primaire sector heeft te kampen met lage marges, waardoor het voor veel bedrijven moeilijk is om overeind te blijven. Voor een groot deel is dit te verklaren door de ontstane marktstructuur. Daarbinnen zijn verschillende mechanismen te onderscheiden:
 - o Bij een hoge melkprijs gaan de melkverwerkers en handelaren meer melk van de geitenhouders vragen. Er zijn echter veel verwerkers en handelaren en deze proberen allemaal hetzelfde gat in de markt te vullen. Daardoor ontstaat een aanbodoverschot en zakt de prijs weer in.
 - o Bij een dalende prijs gaan geitenhouders uitbreiden om hun opbrengst uit het volume te halen. Door de huidige afspraken tussen geitenhouders en verwerkers, kunnen geitenhouders zoveel melk produceren als ze willen: alles wordt afgenomen. Hierdoor ontstaat een aanbodoverschot en daalt de prijs nog verder.
 - o Adviseurs en leveranciers van bijvoorbeeld voer zijn gebaat bij een grotere hoeveelheid geitenhouders. Zij stimuleren ondernemers dan ook om een geitenhouderij te starten. Hoewel veel geitenhouders stoppen omdat ze het hoofd niet meer boven water kunnen houden, daalt de totale hoeveelheid geitenbedrijven daardoor niet. Ook dit draagt bij aan een overschot op de markt en dalende prijzen. Dit hangt ook samen met het feit dat de omvang van de geitenhouderij niet gereguleerd wordt door dierrechten en quota zoals in de grotere veehouderijsectoren.

2.2 Kansen

- Dynamiek sector: De geitenhouderij is een hele jonge sector met veel jonge en innovatieve ondernemers. Er is veel diversiteit binnen de sector en omdat het om een relatief kleine sector gaat zijn de lijnen kort. Er liggen daardoor veel mogelijkheden om van elkaar te leren en verder te ontwikkelen. Biologisch en gangbaar kunnen bijvoorbeeld veel van elkaar leren.

	Geitenhouders	Belangenorganisatiesector	NGO's/Actiegroepen	Aanvoerende keten	Afvoerende keten	Retail	Consumenten	Overheid	Kennisinstituten	Veterinaire gezondheid	Humane gezondheid	
Kennis-Infrastructuur	Kans: Dynamiek sector				Knelpunt: Visie & regie			Knelpunt: Maatschappelijke risico's			Kans: Plussegment	
Fysieke Infrastructuur	Knelpunt: Visie & regie		Kans: Plussegment									
Houderijsysteem	Kans: Dynamiek sector	Kans: Plussegment										
Dier										Knelpunt: Maatschappelijke risico's		
Wet- en regelgeving												
Waarden, normen en symbolen	Kans: Plussegment				Kans: Plussegment			Knelpunt: Maatschappelijke risico's				
Interactie	Knelpunt: Visie & regie									Kans: Samenwerking & interactie		
Marktstructuur	Knelpunt: Lage marges			Knelpunt: Lage marges								

De sector is qua dierdichtheid, aaibaarheid, ziektedruk, etc. al behoorlijk duurzaam: dit is een goed uitgangspunt om vanuit verder te werken. Daarbij kan mogelijk ook gebruik worden gemaakt van financiële middelen die de overheid inzet voor innovatie.

Door de omvang en dynamiek van de sector is het mogelijk om sneller te reageren op technische ontwikkelingen, veranderingen in beleid en verschuivende maatschappelijke behoeften. Hierdoor zou de geitenhouderij in de toekomst een voorbeeldfunctie in kunnen nemen binnen de veehouderij.

- Plussegment: De geitenhouderij loopt op een aantal duurzaamheidsaspecten (dierdichtheid, aaibaarheid, ziektedruk) zichtbaar voor op andere sectoren en de sector brengt unieke producten voort. Zeker wanneer er gewerkt wordt aan verdere verduurzaming van het houderijsysteem en aan het imago van de sector liggen er mogelijkheden voor het creëren van een plussegment. Consumenten in Nederland en West-Europa hebben steeds meer aandacht voor gezonde producten, bijvoorbeeld met omega 3. De uitdaging hierbij is om meer producteigenschappen boven tafel te krijgen. Op het moment is het niet duidelijk wat precies het voordeel is van geitenmelk boven koemelk: waarom zouden mensen geitenmelk of andere geitenproducten moeten kopen? De uitdaging ligt overigens niet alleen op het gebied van kennis, maar ook zeker op het gebied van marketing. De positieve eigenschappen van geitenproducten moeten worden uitgedragen. Daarbij zou interactie met de humane gezondheidszorg kunnen helpen. Wanneer geitenproducten daadwerkelijk gezond zijn moet dit via huisartsen, voedingsadviseurs en diëtisten uitgedragen worden. Daarnaast zou het kunnen helpen wanneer er maar één gezicht naar buiten is.

- Samenwerking & interactie: Er liggen veel kansen op het gebied van samenwerking. Door middel van een topcoöperatie zouden partijen hun krachten kunnen bundelen. Door samen te werken kunnen zowel geitenhouders als verwerkers meer grip krijgen op hun toekomst; ook biedt het meer mogelijkheden om gezamenlijk te werken aan duurzaamheid. Het is belangrijk om elkaars perspectief te leren begrijpen. Het moet echter niet blijven bij samenwerking binnen de keten en binnen de sector; ook moet de dialoog aangegaan worden met andere stakeholders, zoals GGD's, NGO's en gezondheidszorg. Door interactie ontstaat er wederzijds begrip. Dit kan helpen om de maatschappelijke acceptatie te vergroten en de afzet te bevorderen.

2.3 Actiepunten waar deelnemers zelf actie op willen ondernemen

(tussen haakjes het aantal keren dat een actiepunt gekozen is)

- Gezonde producten geproduceerd door gezonde dieren (4)
- Geitenhouders zijn innovatief (2)
- Topcoöperatie (2)
- Maatschappelijke trend naar duurzaamheid; stimulering van proces (1)
- Krachten bundelen (1)
- Te veel melkverwerkers (1)
- Dialoog met alle stakeholders: ook GGD's, NGO's, gezondheidszorg, ten behoeve van acceptatie en afzet (1)
- Kennis aanvaardbare risico's omgeving: uitleg aan burger en bestuur (1)
- Meer verbinding in productie (ontwikkeling, zorg); zoeken met NGO's en humane gezondheidszorg (1)

3 Afzet van overtollige geitenlammeren

De visuele weergave van de kansen en knelpunten is te vinden op de volgende pagina

3.1 Knelpunten

- Afzetmarkt: Om melk van een geit te kunnen ontvangen moet deze eerst lammeren. De helft van deze lammeren is van het mannelijk geslacht. Daarnaast is ook een groot deel van de vrouwelijke lammeren niet nodig om de veestapel te vervangen of te vergroten. Deze lammeren worden beschouwd als een restproduct. Er is in Noordwest-Europa maar een hele kleine markt voor geitenvlees. Dat betekent dat er maar heel weinig verdiend kan worden aan de geitenlammeren en dat er dus beperkte middelen zijn om te werken aan het welzijn van de lammeren.
De markt die er is voor geitenlamsvlees bevindt zich in Zuid-Europa. Dit betekent vaak levend transport van vele uren wat veel ongerief oplevert voor de lammeren. Inmiddels zijn de eisen voor levend transport aangescherpt. Hierdoor is er minder ongerief voor de dieren – hoewel de verbeteringen een beperkt effect hebben – maar tegelijkertijd worden de problemen van de geitenhouders en bokkenmesters om hun kosten te dekken groter. Het is moeilijk om in Nederland een afzetmarkt te vinden: het vlees is duur in vergelijking met wat de Nederlandse consument doorgaans in de supermarkt koopt en er is geen eetcultuur gericht op geitenvlees.
- Kosten: Een knelpunt dat hiermee samenhangt is de hoogte van de kosten van het afmesten en slachten van de geitenlammeren. De dieren worden geslacht op ongeveer 10 kilo levend gewicht. Dat betekent hele hoge slachtkosten per kilo vlees. Daardoor is het ook erg moeilijk om nieuwe afzetmarkten te vinden: het vlees moet behoorlijk wat opleveren om de kosten te kunnen dekken. Een bijkomend effect hiervan is dat veel geitenhouders de lammeren blijven zien als een restproduct. Hierdoor ontstaat weinig betrokkenheid bij de geitenlammeren. Problemen kunnen in de toekomst nog verder oplopen wanneer regelgeving rondom medicijngebruik verder aangescherpt (en gehandhaafd) wordt. Doordat er veelal sprake is van 'off label use' van medicijnen, wordt de wachttijd (de medicijnvrije periode) automatische 28 dagen. Dit terwijl de lammeren doorgaans in 5 tot 6 weken worden afgemest. Mogelijk resulteert dit in een situatie waarin de bokkenmesters zich genoodzaakt zien hun bedrijven te beëindigen.
- Samenbrengen: Niet alleen het transport zorgt voor ongerief bij de dieren; ook op de afmestbedrijven zelf laat het welzijn en de gezondheid te wensen over. Veel problemen ontstaan door het samenbrengen van lammeren van veel verschillende herkomsten: alle ziekten worden op deze manier bij elkaar gebracht. Dit zorgt voor veel uitval en een neiging tot veel preventief antibioticagebruik.

3.2 Kansen

- Ontwikkelingen elders: Verschillende ontwikkelingen binnen en buiten de geitenhouderij zijn het onderzoeken waard. Zo zijn er een aantal melkgeitenbedrijven die zelf zorgdragen voor het afmesten van de lammeren. Het zou interessant zijn om te zien hoe deze bedrijven presteren ten opzichte van de bedrijven die het afmesten door gespecialiseerde bedrijven laten doen. Daarnaast is het interessant om te kijken hoe er in andere landen omgegaan wordt met geitenlammeren. In Oostenrijk worden de lammeren bijvoorbeeld verwerkt tot dierentuinvvoer; in Denemarken worden kalveren op grote schaal geëuthanaseerd. Vooral in het laatste geval is het zaak om niet enkel naar de economische consequenties van een dergelijke oplossing te kijken, maar ook naar de publieke opinie rondom deze handelwijze: hoe kan het dat in Denemarken – waar dierenwelzijn veel aandacht krijgt – het euthanaseren van kalveren niet tot grote maatschappelijke verontwaardiging leidt?

- Ook ontwikkelingen in de rundveehouderij kunnen een inspiratie vormen voor de geitenhouderij. Bij koeien wordt (op kleine schaal) gebruik gemaakt van het seksen van sperma, waardoor de kans op mannelijk nageslacht aanzienlijk verkleind wordt. Dit is overigens niet één op één te vertalen naar de geitenhouderij; alleen al omdat er bij geiten veel minder gebruik wordt gemaakt van kunstmatige inseminatie.
- Minder lammeren: Er zijn verschillende manieren om het aantal lammeren te verminderen. Door middel van duurmelken hoeft een geit minder vaak te lammeren om dezelfde hoeveelheid melk te produceren. En wanneer een geit een langere levensduur heeft, hoef je haar minder snel te vervangen: ook dan is er dus een kleinere hoeveelheid lammeren nodig om de productie op peil te houden. Van beide methoden wordt al gebruik gemaakt, maar dit kan nog verder ontwikkeld worden. Zo zou er veel gewonnen kunnen worden wanneer er meer gefokt zou worden op de geschiktheid voor duurmelken en op de levensduur van de geit.
- Slachtkosten drukken: Slachtkosten kunnen mogelijk verlaagd worden door een hoger slachtgewicht per dier, door het combineren van slachtlijnen en door een minder uitgebreide, goedkopere controle door de Voedsel- en Waren Autoriteit. Om de slachtkosten te verminderen lijkt het noodzakelijk dat er ofwel een nieuwe markt gecreëerd wordt (voor iets ouder vlees), ofwel dat de regels en procedures rondom transport en slacht versoepeld worden.
- Urgentie: De hoge kosten die het afmesten en slachten van geitenlammeren met zich meebrengen zijn een groot probleem voor de sector. Dat betekent tegelijkertijd dat de urgentie om het probleem op te lossen groot is. Geitenlammeren kosten veel tijd en geld, en geitenhouders zullen dan ook geïnteresseerd zijn in kansrijke oplossingen, zelfs als dat investeringen met zich meebrengt.
De urgentie komt niet enkel voort uit economische overwegingen. Ook de maatschappelijke druk die er mogelijk in de (nabije) toekomst op de geitensector zal komen te liggen om de geitenlammeren op een welzijnsvriendelijke manier groot te brengen, dwingt de sector om aan oplossingen te blijven werken.

	Geitenhouders	Belangenorganisatiesector	NGO's/Actiegroepen	Aanvoerende keten	Afvoerende keten	Retail	Consumenten	Overheid	Kennisinstituten	Veterinaire gezondheid	Humane gezondheid
Kennis-Infrastructuur	Minder lammeren										
Fysieke Infrastructuur											
Houderijsysteem	Minder lammeren	Kosten									
Dier	Minder lammeren	Samenbrengen			Afzetmarkt			Kosten			
Wet- en regelgeving								Slachtkosten drukken			
Waarden, normen en symbolen	Minder lammeren				Afzetmarkt						
	Ontwikkelingen elders										
Interactie	Ontwikkelingen elders										
Marktstructuur	Slachtkosten drukken				Slachtkosten drukken	Afzetmarkt					
								Urgentie			

4 Maatschappelijke legitimatie

Contact met de omgeving in combinatie met een beperkt risico op zoonosen

De visuele weergave van de kansen en knelpunten is te vinden op de volgende pagina

4.1 Knelpunten

- Onrust: Wanneer een gevaar voor de volksgezondheid opduikt, zoals in het geval van Q-koorts, kan er grote maatschappelijke onrust ontstaan. Burgers, media en overheid versterken elkaar in het creëren van angst. De discussie is niet alleen gebaseerd op feiten; emotie speelt ook een belangrijke rol. Overheidsmaatregelen zijn vaak ad hoc, zodat geitenhouders niet weten waar ze aan toe zijn. De directe consequenties zijn vaak groot: niet alleen als er geruimd moet worden, maar bijvoorbeeld ook wanneer een multifunctioneel bedrijf wordt gesloten voor bezoek.
- Kennis: Veel kennis rondom bijvoorbeeld zoonosen ontbreekt. Daardoor is het moeilijk om risico's in te schatten en dus om de juiste beslissingen te nemen. Daar komt bij dat als professionele kennis wel beschikbaar is, dit voor actiegroepen, omwonenden en politiek op zichzelf vaak niet voldoende is om angst, onzekerheid en twijfel weg te nemen. Ook wordt beschikbare kennis te weinig gedeeld: samenwerking tussen veterinaire en humane gezondheidszorg komt pas naar aanleiding van de Q-koorts werkelijk op gang.
- Uitstel beslissingen: Overheden stellen het maken van lange termijnkeuzes uit. Het is moeilijk om beslissingen te nemen wanneer het om onderwerpen gaat waar veel maatschappelijke druk op zit. Het probleem is dat het niet te doen is om alle benodigde kennis op een rijtje te krijgen; en het uitsluiten van risico is vrijwel onmogelijk. Overheden zullen dus vanuit een onzekere positie keuzes moeten maken en daarbij een zeker risico moeten accepteren. Zo lang er geen beslissingen worden genomen voor de lange termijn kan de sector niet verder. Het meest tekenende voorbeeld hiervan is de bouwstop voor agrarische bedrijven in Noord-Brabant.

4.2 Kansen

- Beperkt contact: Om contact tussen stad en platteland of tussen burger en boer/dier tot stand te brengen hoeft het niet altijd noodzakelijk zo te zijn dat burgers (overal) fysiek bij de dieren kunnen. Bijvoorbeeld: in het geval van zichtstallen kunnen de burgers de dieren wel zien, maar is er geen direct contact. Hetzelfde geldt wanneer dieren weidegang krijgen. Ook zijn er mogelijkheden om webcams te plaatsen, zodat geïnteresseerden op afstand, 'dichtbij' de dieren kunnen. Bij dit soort oplossingen is het wel belangrijk om goed te toetsen of dit is wat de burger werkelijk wil: wanneer is welke vorm van contact met dieren bevredigend?
Een andere mogelijkheid is om een scheiding te maken tussen bedrijven die zich primair richten op productie en bedrijven die dit combineren met contact met de omgeving. De tweede groep richt het bedrijf hierop in en fungeert als het gezicht voor de gehele sector.
- Risicomanagement: Op technisch gebied is er op verschillende niveaus meer te doen dan er op dit moment gebeurt. Risico's op de verspreiding van dierziekten kunnen ingeperkt worden door vaccinatie en door het beheersen van vectoren (zoals fijnstof en mest); verstrekken van biest helpt de weerstand van jonge dieren te verbeteren (maar verhoogt tegelijkertijd het risico op infecties); creatieve oplossingen als planten in en om de stal kunnen de verspreiding van stof verminderen.
Daarnaast kan er ook veel gebeuren op het gebied van monitoring. Zowel het dier als het product kunnen gemonitord worden, zodat zoonosen in een vroegtijdig stadium worden signaleerd.
- Bewustwording burgers: Burgers zijn op dit moment erg bezig met de veehouderij in het algemeen en de risico's die deze met zich mee brengt. Juist de geitensector kan een bijdrage leveren aan de bewustwording bij burgers. Wanneer de sector het goed doet, moet dit ook uitgedragen worden. Dit kan de sector niet alleen: er is samenwerking nodig met de veterinaire en humane gezondheidszorg. Wanneer burgers van verschillende kanten positieve geluiden te horen krijgen, kan een beeld ontstaan van een gezonde sector die gezonde producten voortbrengt.

